

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

StV@eduskunta.fi

Asia: HE 131/2025 vp

**KIRJALLINEN LAUSUNTO EDUSKUNNAN SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE
HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE ALKOHOLILAIN MUUTTAMISESTA**

Kuluttajaliitto ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto on lausunut asiasta jo aiemmin mietintövaliokuntana toimivalle eduskunnan talousvaliokunnalle. Kuluttajaliitto esittää erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto on lausunut alkoholilain muuttamista koskevasta asiasta useita kertoja aiemmissa valmisteluvaiheissa. Olemme kannattaneet lähtökohtaisesti kuluttajaa helpottavia lainsäädäntötoimia, mutta tietyin reunaehdoin. Viimeisimpien muutosten jälkeen emme pidä esitystä kannatettavana, emmekä voi kannattaa alkoholilain muutosten voimaan saattamista nyt ehdotetussa muodossa.

Olemme todenneet, että alkoholin helpompi saatavuus voisi hyödyttää joitain kuluttajia. Kauppaan kulkemista voivat rajoittaa esimerkiksi pitkät etäisyydet tai haasteet liikkumisessa, jolloin etämyynnillä voi olla positiivisia vaikutuksia yksilön autonomiaan, itsenäisyyteen ja osallisuuteen. Lisäksi etämyynti voi helpottaa tuotteiden vertailua ja laajentaa kuluttajan saatavilla olevaa valikoimaa.

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi (1 §). Hallituksen esityksen mukaan (s. 53–55) Suomessa alkoholisairauksiin ja -myrkytyksiin kuolee asukaslukuun suhteutettuna ihmisiä yli kolminkertainen määrä Ruotsiin ja Norjaan verrattuna, Suomessa alkoholia juodaan tyypillisimmin nimenomaan kotiympäristössä ja tutkimuskirjallisuudessa on havaittu, että alkoholin kotiinkuljetusta hyödyntävissä on keskimääräistä enemmän alkoholin riskikäyttäjii. Lisäksi hallituksen esityksen (s. 56) mukaan nuorten alkoholinkäytön vähenemiseen yksi keskeisesti vaikuttanut tekijä on ollut nuorten kokema alkoholin saatavuuden vaikeutuminen.

Lakihankkeita valmistellessa tulee huomioida, että hallitusohjelmaan on kirjattu sote-uudistuksen tavoitteeksi painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti muun muassa ennaltaehkäisyä. Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan hallitusohjelman mukaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvua pitkäjänteisesti. Kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi vaikuttamalla riskitekijöihin, kuten alkoholin käyttöön. Nyt ehdotetut alkoholilain muutokset ovat omiaan heikentämään julkisen vallan vastuuta kansansairauksien ennaltaehkäisyssä, vaikka perustuslain 19.3 §:n mukaan julkisella vallalla on velvollisuus edistää väestön terveyttä ja siten huolehtia esimerkiksi terveyspalveluja turvaavasta sääntely-ympäristöstä. Näistä lähtökohdista ilmaisemmekin huolestamme ehdotettuihin muutoksiin liittyen.

Kuluttajaliitto on kannattanut valmisteluvaiheessa esillä ollutta vaikuttajamarkkinoinnin kieltoa, joka on poistettu esityksestä kokonaan. Euroopan komissiolta saatu kritiikki ei ole johtanut markkinointisääntelyn positiiviseen uudelleen muotoilemiseen tai esimerkiksi lasta suojaavan markkinointisääntelyn edelleen kehittämiseen, vaan siihen, että esitetyt tiukennukset on poistettu kokonaan.

Hallituksen esitykseen ei ole jatkovalmistelussa palautettu vaatimusta vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta alkoholijuoman tilaamisen yhteydessä. Kuluttajaliitto katsoo, että vaatimus vahvasta

tunnistautumisesta on yksi edellytys sääntelymuutosten turvalliselle toteuttamiselle sekä alkoholihaittojen ehkäisyn, alaikäisten suojelun että lähettien turvallisuuden kannalta. Vahva tunnistautuminen voisi lisätä kuluttajan harkinta-aikaa tilausta tehdessä, vähentää turhia edestakaisia kuljetuksia ja selkiyttää sitä, kenellä on vastuu edestakaisten kuljetusten korvaamisesta, mikäli ikäraja ei täyty.

Sen lisäksi, että vaatimusta vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta ei ole palautettu hallituksen esitykseen, myös iän todennettava tarkastaminen toimitusten yhteydessä on poistettu. Muutosten myötä on mahdollista, että alkoholia voi siis tilata kotiin ilman, että ostajan tai vastaanottajan ikää tarkistetaan tilaus- tai luovutusvaiheessa.

Kuluttajaliitto on kannattanut alkoholilain 51 §:n lisäystä, jonka johdosta toimittaminen ei saa olla edullisempaa, jos tilauksen arvo on alkoholijuomien vuoksi suuri. Kuluttajaliitto toistaa ehdotuksensa, että sääntelyyn lisättäisiin tilannekohtaisia rajoituksia, jotka koskisivat sitä, kuinka paljon esimerkiksi tietty henkilö, tiettyyn osoitteeseen, tietyllä kuljetuksella tai tietyn ajan sisällä voisi tilata alkoholituotteita. Näiden rajoitusten puuttuessa ja ikärajavaivonnan ollessa heikosti säänneltyä nimenomaan alkoholin riskikäyttöön johtava tilaaminen on Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan helpompaa.

Helsingissä 12.11.2025

Kuluttajaliitto ry

Ella Ylikarhu, juristi. OTM, TM